YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (neljäs jaosto)
5 päivänä marraskuuta 2002 *

Asiassa C-204/01,

jonka Verwaltungsgerichtshof (Itävalta) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Tilmann Klett

vastaan

Bundesministerin für Bildung, Wissenschaft und Kultur

ennakkoratkaisun EY 12 ja EY 39 artiklan, hammaslääkärin tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi 25 päivänä heinäkuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 78/686/ETY (EYVL L 233, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyllä asiakirjalla (EYVL 1994, C 241, s. 21 ja EYVL 1995, L 1, s. 1), 19 b artiklan sekä lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/16/ETY (EYVL L 165, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna yllä mainitulla liittymisasiakirjalla, 3 ja 9 artiklan tulkinnasta.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans (esittelevä tuomari) sekä tuomarit D. A. O. Edward ja S. von Bahr,

julkisasiamies: A. Tizzano,
kirjaaja: R. Grass,

ilmoitettuaan ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle, että yhteisöjen tuomioistuin aikoo ratkaista asian perustellulla määräyksellä työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti,

kehotettuaan EY:n tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään mahdolliset asiaa koskevat huomautuksensa,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Verwaltungsgerichtshof on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 25.4.2001 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 16.5.2001, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen EY 12 ja EY 39 artiklan, hammaslääkärin tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi 25 päivänä heinäkuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 78/686/ETY (EYVL L 233, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyllä asiakirjalla (EYVL 1994, C 241, s. 21 ja EYVL 1995, L 1, s. 1; jäljempänä liittymisasiakirja), 19 b artiklan sekä lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/16/ETY (EYVL L 165, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna yllä mainitulla liittymisasiakirjalla (jäljempänä direktiivi 93/16/ETY), 3 ja 9 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Tilmann Klett, Saksan kansalainen, joka on saanut yleislääketieteen tutkintotodistuksen Saksassa, ja Bundesministerin für Bildung, Wissenschaft und Kultur (liittovaltion opetus-, tiede- ja kulttuuriministeriö) ja joka koskee viimeksi mainitun tekemää päätöstä, jolla Klettiltä on evätty pääsy itävaltalaiseen hammaslääkärin jatkokoulutukseen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Direktiivin 78/686/ETY 1 artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna liittymisasiakirjalla (jäljempänä direktiivi 78/686/ETY) säädetään seuraavaa:

"Tätä direktiiviä sovelletaan direktiivin 78/687/ETY 5 artiklassa määriteltyyn hammaslääkärintoimeen, jota harjoitetaan seuraavilla nimikkeillä:

— — "

4 Direktiivin 78/686/ETY 2 artiklan mukaan:

"Jäsenvaltioiden on tunnustettava sellaiset tutkintotodistukset, todistukset ja muut muodollista kelpoisuutta osoittavat asiakirjat hammaslääketieteessä, jotka on annettu jäsenvaltioiden kansalaisille toisessa jäsenvaltiossa direktiivin 78/687/ETY 1 artiklan mukaisesti ja jotka on mainittu 3 artiklassa, siten, että kyseinen pätevyystodistus antaa jäsenvaltion alueella saman oikeuden hammaslääkärintoimen aloittamiseen ja sen harjoittamiseen kuin jäsenvaltion itsensä antamat pätevyystodistukset."

5 Direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artiklassa säädetään seuraavaa:

"Siitä ajankohdasta alkaen, jolloin Itävallan tasavalta toteuttaa tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät toimenpiteet, jäsenvaltiot tunnustavat tämän direktiivin 1 artiklassa tarkoitetun toiminnan harjoittamiseksi ne lääketieteen tutkintotodistukset, todistukset ja muut muodollista kelpoisuutta osoittavat asiakirjat, jotka Itävallassa on annettu yliopistolliset lääketieteen opinnot ennen 1 päivää tammikuuta 1994 aloittaneille henkilöille, ja joiden liitteenä on Itävallan toimivaltaisten viranomaisten antama todistus, joka osoittaa, että nämä henkilöt ovat harjoittaneet Itävallassa direktiivin 78/687/ETY 5 artiklassa tarkoitettua toimintaa tosiasiallisesti, luvallisesti ja pääasiallisesti vähintään kolme peräkkäistä vuotta todistuksen antamista edeltävien viiden vuoden aikana ja että näillä henkilöillä on oikeus harjoittaa mainittua toimintaa samoin edellytyksin kuin tämän direktiivin 3 artiklan m kohdassa tarkoitettujen tutkintotodistusten, todistusten tai muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen haltijoilla.

Edellä ensimmäisessä alakohdassa mainittua vaatimusta kolmen vuoden ammattikokemuksesta ei oteta huomioon, jos asianomaiset ovat suorittaneet vähintään kolmen vuoden opinnot, jotka toimivaltaiset viranomaiset todistavat direktiivin 78/687/ETY 1 artiklassa mainittuja opintoja vastaaviksi."

6 Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen (EYVL 1994, C 241, s. 9) 1 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Liittymisehdot ja liittymisen vuoksi niihin sopimuksiin tehtävät mukautukset, joihin unioni perustuu, ovat tähän sopimukseen liitetyssä asiakirjassa. Kyseisen asiakirjan määräykset ovat erottamaton osa tätä sopimusta."

7 Liittymisasiakirjan 7 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Jollei tässä asiakirjassa toisin määrätä, sen määräyksiä ei saa olla väliaikaisesti soveltamatta, muuttaa tai kumota muutoin kuin alkuperäisten sopimusten tarkistamista koskevalla menettelyllä, josta määrätään kyseisissä sopimuksissa."

8 Direktiivin 93/16/ETY 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tätä direktiiviä sovelletaan lääkärintoimeen, jota jäsenvaltioiden kansalaiset harjoittavat itsenäisenä ammatinharjoittajana tai palkattuna työntekijänä."

9 Direktiivin 93/16/ETY 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jokaisen jäsenvaltion on tunnustettava sellaiset tutkintotodistukset, todistukset ja muut muodollista kelpoisuutta osoittavat asiakirjat, jotka on annettu jäsenvaltioiden kansalaisille toisessa jäsenvaltiossa 23 artiklan mukaisesti ja jotka on mainittu 3 artiklassa, siten, että kyseinen pätevyystodistus antaa jäsenvaltion alueella saman oikeuden lääkärintoimen aloittamiseen ja sen harjoittamiseen kuin jäsenvaltion itsensä antamat pätevyystodistukset."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

10 Klett, joka on Saksan kansalainen, on suorittanut Saksassa lääketieteen opinnot, ja Bayerisches Statsministerium des Inneren (Baijerin osavaltion sisäministeriö) on 14.2.1974 antanut hänelle tutkintotodistuksen menestyksellä suoritetusta valtion hyväksymästä lääketieteen tutkinnosta. Samainen ministeriö myönsi hänelle 2.7.1975 lääkärinoikeudet ja hän sai näin oikeuden lääkärintoimen harjoittamiseen itsenäisenä ammatinharjoittajana. Lisäksi hän sai 10.9.1980 Hampurin (Saksa) yliopistosta lääketieteen tohtorin arvon.

11 Klett haki 29.3.1995 oikeutta osallistua Grazin yliopistossa (Itävalta) tarjottavaan hammaslääketieteelliseen erikoistumiskoulutukseen. Hänelle ilmoitettiin usealla eri tavalla siitä, ettei häntä hyväksytä tähän koulutukseen, mutta hänen osaltaan ei kuitenkaan tehty nimenomaista päätöstä. Klett nosti kaksi peräkkäistä laiminlyöntikannetta. Nämä kanteet hylättiin sillä perusteella, että niissä vastaajaksi nimetyn hallintoviranomaisen ei katsottu syyllistyneen laiminlyöntiin. Kolmannen kanteen johdosta Verwaltungsgerichtshof velvoitti 30.1.2001 antamallaan määräyksellä toimivaltaisen hallintoviranomaisen tekemään viikon sisällä laiminlyödyn päätöksen ja esittämään siitä jäljennöksen Verwaltungsgerichtshofille tai ilmoittamaan syyn siihen, miksi kyseessä ei ollut päätöksentekovelvollisuuden noudattamatta jättäminen.

12 Toimivaltainen hallintoviranomainen teki 6.2.2001 nimenomaisen päätöksen, jolla hylättiin Klettin hakemus sillä perusteella, että sovellettavan Itävallan lainsäädännön mukaan tällä pitäisi olla itävaltalaisen yliopiston myöntämä yleislääketieteen tohtorin arvo, jotta tämä voitaisiin hyväksyä hammaslääkärikoulutukseen. Lisäksi tässä päätöksessä viitattiin direktiivin 78/686/ETY 19 b artiklaan ja komission sisämarkkinoiden pääosaston 10.10.2000 päivättyyn

kirjeeseen, jossa todettiin, että kyseisellä säännöksellä ei annettu oikeuksia sellaisille muista jäsenvaltioista peräisin oleville lääkäreille, joilla on sellaisessa jäsenvaltiossa saatu lääketieteen tutkintotodistus, jossa oli olemassa erityinen koulutus hammaslääkärin ammattia varten ja jossa tämä on itsenäinen ammatti.

13 Klett nosti 6.2.2001 tehtyä päätöstä vastaan Verwaltungsgerichtshofissa kanteen, jossa hän kiisti muun muassa hallintoviranomaisen tulkinnan direktiivin 78/686/ETY 19 b artiklasta.

14 Verwaltungsgerichtshof, joka on katsonut, että sen käsiteltävänä oleva oikeusriita edellyttää tiettyjen yhteisön oikeussääntöjen, erityisesti EY 12 ja EY 39 artiklan, direktiivin 78/686/ETY 19 b artiklan sekä direktiivin 93/16/ETY 3 ja 9 artiklan tulkintaa, on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko hammaslääkärin tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi 25 päivänä heinäkuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 78/686/ETY — — 19 b artiklaa, sellaisena kuin se on lisättynä liittymisasiakirjalla, EY 12 ja EY 39 artiklaa sekä lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/16/ETY 1 artiklaa yhdessä kyseisen direktiivin 3 ja 9 artiklan kanssa tulkittava siten, että ne estävät sellaisen säännöksen, jonka nojalla pääsy direktiivin 78/686/ETY 19 b artiklassa säädettyyn hammaslääketieteelliseen erikoistumiskoulutukseen edellyttää sitä, että yleislääketieteen tohtorin arvo on saatu kotimaisesta yliopistosta?"

Ennakkoratkaisukysymys

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

15 Klett katsoo, että direktiivin 78/686/ETY 19 b artikla ei merkitse sitä, että lääketieteen opintojen suorittaminen Itävallassa olisi edellytys osallistumiselle hammaslääketieteelliseen erikoistumiskoulutukseen kyseisen säännöksen mukaisesti. Klettin mukaan tämä on ainoastaan itävaltalaisten tutkintotodistusten tunnustamista muissa jäsenvaltioissa koskeva erityissäännös, eikä siinä lausuta mitään muista jäsenvaltioista peräisin olevien muiden kuin Itävallan kansalaisten pääsystä kyseiseen koulutukseen eikä hammaslääkärintoimen harjoittamisesta Itävallassa. Näin ollen Klett katsoo, että direktiivin 19 b artikla ei sovellu hänen tapaukseensa eikä sillä voida perustella hänen hakemuksensa hylkäämistä.

16 Lisäksi Klett väittää, että sellainen kansallinen säännös, jonka nojalla pääsy hammaslääketieteelliseen erikoistumiskoulutukseen edellyttää sitä, että lääkärin pätevyystodistus on saatu kyseessä olevan jäsenvaltion yliopistosta, on direktiivin 93/16/ETY 1, 2, 3 ja 9 artiklan vastainen.

17 Klett väittää myös, että yllä mainittu koulutus, joka on Itävallassa palkallista koulutusta, kuuluu EY 39 artiklan soveltamisalaan, koska tähän koulutukseen osallistuvia henkilöitä on yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan pidettävä tuossa määräyksessä tarkoitettuina työntekijöinä. Kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa oikeusriidassa toisessa jäsenvaltiossa tutkintotodistuksensa saaneisiin lääkäreihin kohdistunut syrjintä ei ole oikeutettua, ja se on näin ollen edellä mainitun määräyksen mukaan kiellettyä.

18 Lopuksi Klett väittää, että vaikka Itävallassa hammaslääketieteelliseen erikoistumiskoulutukseen osallistuvien henkilöiden ei katsottaisi olevan työntekijöitä EY 39 artiklassa tarkoitetussa mielessä, kyseessä oleva syrjintä on EY 12 artiklan vastaista. Klettin mukaan tämä määräys soveltuu kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaan oikeudenkäyntiasiaan, sillä asiassa 293/83, Gravier, 13.2.1985 annetun tuomion (Kok. 1985, s. 593, Kok. Ep. VIII, s. 73, 25 kohta) mukaan pääsy ammatilliseen koulutukseen kuuluu EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan.

19 Itävallan hallitus katsoo, että direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artikla on siirtymäsäännös, jolla on tarkoitus mahdollistaa se, että Itävallassa ennen 1.1.1994 voimassa olleiden säännösten mukaisesti koulutuksensa saaneet hammaslääketieteen erikoislääkärit voivat käyttää perusvapauksia muissa jäsenvaltioissa. Lisäksi kyseiseen säännökseen sisältyy poikkeus niiden lääkäreiden hyväksi, jotka ovat aloittaneet koulutuksensa Itävallassa ennen uuden hammaslääketieteen erikoiskoulutusohjelman perustamista.

20 Itävallan hallitus katsoo myös, että direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artiklalla ei avata toisessa jäsenvaltiossa tutkintotodistuksensa saaneille yleislääkäreille mahdollisuutta siihen, että he voisivat hammaslääketieteellistä erikoistumiskoulutusta koskevia lähtöjäsenvaltion säännöksiä kiertäen hankkia Itävallassa sellaisen hammaslääketieteellisen erikoistumiskoulutuksen, joka muutoin on poistumassa. Itävallan hallitus lisää, että mainitun artiklan muunlainen tulkinta olisi niiden hammaslääkärikoulutusta koskevien yhteisön säännösten tarkoituksen ja päämäärän vastainen, joilla tähdätään erillisen koulutuksen perustamiseen hammaslääkäreille ja yleislääkäreille.

21 EY 12 ja EY 39 artiklan osalta Itävallan hallitus väittää, että direktiivi 78/686/ETY on Itävallassa vallitsevaan tilanteeseen soveltuva erityissäännös. Lisäksi Itävallan hallitus katsoo, että mainitun direktiivin 19 b artikla

on liittymisasiakirjassa esiintyvänä säännöksenä primäärioikeuden määräys. Koska Klettin tapaus ei kuulu direktiivin 78/686/ETY sóveltamisalaan, Klett ei voi vedota EY 39 artiklaan mahdollisen palkattuna työntekijänä harjoitettavan hammaslääkärintoimen osalta, vaikka suoritettua koulutusta pidettäisiin työsuhteena. Lisäksi koska mainittu 19 *b* artikla soveltuu kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaan oikeudenkäyntiasiaan, Klett ei voi tehokkaasti vedota EY 12 artiklaan, joka soveltuu ainoastaan tapauksiin, joissa yhteisön oikeuteen ei sisälly syrjintäkieltoa koskevaa erityissäännöstä.

22 Italian hallitus esittää, että direktiivin 78/686/ETY 19, 19 *a* ja 19 *b* artiklalla pyritään sääntelemään niiden yhteisön kansalaisten vapaata liikkuvuutta, jotka ovat aloittaneet Italiassa, Espanjassa ja Itävallassa aiemmin voimassa olleen lainsäädännön nojalla lääketieteellisen koulutuksensa, joka oikeutti hammaslääkärintointa koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 25 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa neuvoston direktiivissä 78/687/ETY (EYVL L 233, s. 10), sellaisena kuin se on muutettuna liittymisasiakirjalla (jäljempänä direktiivi 78/687/ETY), tarkoitetun hammaslääkärintoimen harjoittamiseen. Lisäksi Klett, jolla on Saksassa saatu lääkärin tutkintotodistus, ei näytä kuuluvan niiden henkilöiden ryhmään, joiden oikeuksia voidaan suojata mainitun 19 *b* artiklan nojalla, vaikka hän olikin aloittanut koulutuksensa ennen 1.1.1994.

23 Lisäksi Italian hallitus muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut direktiivin 78/686/ETY 19 artiklan soveltamisalan osalta, että jäsenvaltiot eivät voi luoda sellaista hammaslääkäreiden ryhmää, joka ei vastaa yhtäkään direktiiveissä 78/686/ETY ja 78/687/ETY säädettyä ryhmää (asia C-40/93, komissio v. Italia, tuomio 1.6.1995, Kok. 1995, s. I-1319, 24 kohta). Kyseinen hallitus lisää,

että kun on kyse asiasta, joka on kokonaan säädelty asianmukaisella yhteisön oikeuden säännöksellä kuten direktiivin 78/686/ETY 19 b artiklalla, EY 12 ja EY 39 artikla sekä direktiivin 93/16/ETY säännökset eivät sovellu.

24 Komissio katsoo, että kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa on tutkittava sitä, merkitseekö direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artikla sitä, että hammaslääketieteelliseen erikoistumiskoulutukseen on hyväksyttävä ainoastaan lääkärit, joilla on lääketieteen tohtorin tutkinto itävaltalaisesta yliopistosta. Jos näin on, tämä säännös ei estä Klettin hakemuksen hylkäämistä. Komission näkemyksen mukaan 19 *b* artiklaan sisältyy enemmän kuin yksi säännös hammaslääketieteellisen erikoistumiskoulutuksen tunnustamisesta toisissa jäsenvaltioissa ja artiklassa kuvataan ennemminkin erityistä hammaslääkäriryhmää. Komissio katsoo, että se, että mainitun 19 *b* artiklan sanamuodossa viitataan nimenomaisesti "Itävallassa" annettuihin todistuksiin tuon ryhmän rajaamiseksi, merkitsee sitä, että tämä artikla sisältää tarkasti rajoitetun hammaslääkäriryhmän hyväksi säädetyn erityissäännöksen.

25 Koska kyse on poikkeuksesta, jolla suositaan tätä ryhmää verrattuna henkilöihin, joihin sovelletaan pääsääntöä, poikkeusta on tulkittava suppeasti. Komissio katsoo direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artiklan sanamuodon ja sisäisen logiikan nojalla, että artiklan tarkoituksena on antaa opiskelijoille, jotka suorittavat yleislääketieteen opintoja Itävallassa ja jotka ovat ennen Itävallan liittymistä Euroopan unioniin voimassa olleen järjestelmän mukaisesti aloittaneet yleislääketieteen opinnot, mahdollisuus tulla hammaslääkäriksi. Komission mukaan mainittu säännös ei merkitse myöskään sitä, että olisi välttämätöntä antaa kaikkien jäsenvaltioiden lääkäreille pääsy hammaslääketieteelliseen erikoistumiskoulutukseen, joka kestää vähemmän aikaa kuin tällainen koulutus yleensä. Lisäksi komissio katsoo, että tällainen tulkinta 19 *b* artiklasta, joka on erityis-

säännös, merkitsee sitä, ettei ole mitään tarvetta esittää lisähuomioita yhteisön oikeuden muista säännöksistä.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy pääasiassa ensinnäkin sitä, onko direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artiklaa tulkittava siten, että henkilö, jonka yleislääketieteen tohtorin arvo ei ole itävaltalaisen yliopiston myöntämä, voidaan hyväksyä tuossa jäsenvaltiossa annettavaan hammaslääketieteelliseen erikoistumiskoulutukseen.

27 Koska vastaus esitettyyn kysymykseen voidaan selvästi johtaa oikeuskäytännöstä (ks. erityisesti yhdistetyt asiat 31/86 ja 35/86, LAISA ja CPC España v. neuvosto, tuomio 28.4.1988, Kok. 1988, s. 2285; em. asia komissio v. Italia, tuomio 1.6.1995 ja asia C-202/99, komissio v. Italia, tuomio 29.11.2001, Kok. 2001, s. I-9319), yhteisöjen tuomioistuin on työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoittanut ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle aikovansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä ja on pyytänyt EY:n tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään mahdolliset huomautuksensa tässä asiassa.

28 Ainoastaan Klett on esittänyt huomautuksia asetetussa määräajassa. Hän on muun muassa esittänyt epäilyjä tämän menettelyn asianmukaisuudesta se seikka huomioon ottaen, että tämän määräyksen edellisessä kohdassa mainittu oikeuskäytäntö ei hänen mukaansa sovellu nyt kyseessä olevaan riita-asiaan.

29 On syytä huomata, että ennen 1.8.1998 hammaslääkärin tutkintotodistuksen saattoi Itävallassa saada ainoastaan henkilö, joka oli saanut yleislääketieteen tohtorin arvon ja joka oli tämän jälkeen suorittanut hammaslääkärin erikoistumiskoulutuksen.

30 Itävalta oli Euroopan unioniin liittymisensä vuoksi direktiivien 78/686/ETY ja 78/687/ETY nojalla velvollinen mukauttamaan hammaslääketieteellisen erikoistumiskoulutuksen edellytykset yhteisön sääntöihin luomalla tuota koulutusta varten uuden järjestelmän, joka on riippumaton lääkäreitä koskevasta järjestelmästä. Itävallan hallituksen huomautuksissa esitettyjen tietojen mukaan tätä uutta koulutusta on alettu soveltaa 1.8.1998 ja loppututkinnon suorittaneille lääkäreille tarkoitettu hammaslääketieteen erikoistumiskoulutus on päättynyt Itävallassa lukuvuoden 2000/2001 päättymisen jälkeen.

31 Direktiiveissä 78/686/ETY ja 78/687/ETY säädetään, että saadakseen oikeuden harjoittaa hammaslääkärintointa henkilöllä on oltava jokin direktiivin 78/686/ETY 2 artiklassa tarkoitetuista pätevyystodistuksista (ks. em. asia komissio v. Italia, tuomio 1.6.1995, 21 kohta). Direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artikla muodostaa poikkeuksen kyseisen direktiivin 2 artiklasta ja sitä on näin ollen poikkeussäännöksenä tulkittava suppeasti (ks. em. asia komissio v. Italia, tuomio 1.6.1995, 23 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö).

32 Tältä osin on huomattava, että direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artiklalla pyritään luomaan poikkeusjärjestelyjä sellaisten lääkäreiden hyväksi, jotka olivat jo aloittaneet tai saattaneet päätökseen entisen hammaslääketieteellisen erikoistumiskoulutuksen, jotta nämä lääkärit voivat saattaa tämän koulutuksen päätökseen, mikäli he eivät vielä olleet sitä suorittaneet, ja jotta he voivat harjoittaa ammattiaan muissa jäsenvaltioissa, mikäli he olivat suorittamaisillaan tai olivat jo suorittaneet tuon koulutuksen (ks. vastaavasti direktiivin 78/686/ETY

19 b artiklaa vastaavan 19 artiklan osalta em. asia komissio v. Italia, tuomio 29.11.2001, 52 kohta).

33 Lisäksi on syytä muistuttaa, että jäsenvaltiot eivät voi luoda sellaista hammaslääkäreiden ryhmää, joka ei vastaa yhtäkään direktiiveissä 78/686/ETY ja 78/687/ETY säädettyä ryhmää (ks. erityisesti direktiivin 78/686/ETY 19 artiklan osalta em. asia komissio v. Italia, tuomio 1.6.1995, 24 kohta).

34 Edellä todetusta seuraa, että direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artiklassa ei anneta sellaisen muun jäsenvaltion kuin Itävallan tasavallan kansalaiselle, jossa tämä on saattanut päätökseen yleislääketieteen opintonsa, mahdollisuutta osallistua Itävallassa sellaiseen tohtorintutkinnon jälkeiseen hammaslääketieteen erikoistumiskoulutukseen, joka oli päättymässä ja jota yhä tarjottiin ainoastaan siksi, että henkilöt, jotka olivat jo aloittaneet tämän koulutuksen, saattoivat viedä sen päätökseen. Muussa tapauksessa olisi luotu direktiivien 78/686/ETY ja 78/687/ETY vastaisesti uusi hammaslääkäreiden ryhmä.

35 Direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artiklassa sallitaan Itävallan tasavallalle sen Euroopan unioniin liittymisen yhteydessä säädetyn erityisen siirtymäjärjestelyn yhteydessä nimittäin ainoastaan se, että lääkärin perustutkintotodistus, johon on yhdistetty hammaslääketieteellistä erikoistumiskoulutusta koskeva tutkintotodistus, tunnustetaan hammaslääkärin ammatin harjoittamista varten muissa jäsenvaltioissa. Jos yhteisön lainsäätäjä olisi nimittäin halunnut yleisesti sallia tällaisen koulutuksen vastavuoroisen tunnustamisen, se ei olisi säätänyt, että tällaisen koulutuksen saaneiden henkilöiden tutkinto voidaan tunnustaa ainoastaan poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti (ks. vastaavasti direktiivin 78/686/ETY 19 artiklan osalta em. asia komissio v. Italia, tuomio 29.11.2001, 39 kohta).

36 Edellä esitetyn johdosta ei ole enää tarpeen toiseksi lausua EY 12 ja EY 39 artiklan tai direktiivin 93/16/ETY 3 ja 9 artiklan tulkinnasta, sillä direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artikla on primäärioikeuteen kuuluva erityissäännös.

37 Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaisesti nimittäin liittymisehdot ja liittymisen vuoksi niihin sopimuksiin tehtävät mukautukset, joihin unioni perustuu, ovat kyseiseen sopimukseen liitetyssä liittymisasiakirjassa ja ne ovat erottamaton osa tuota sopimusta.

38 Liittymisehdot koskevat kaiken liittymispäivänä voimassa olevan yhteisön oikeuden soveltamista uusiin jäsenvaltioihin, ja ne muodostavat edellisessä kohdassa mainittuja kolmea jäsenvaltiota koskevan liittymisasiakirjan olennaisen sisällön (ks. vastaavasti Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisen osalta em. yhdistetyt asiat LAISA ja CPC España v. neuvosto, tuomion 9 ja 10 kohta).

39 Liittymisasiakirjan 29 artiklan mukaan liittymisasiakirjan liitteessä I luetellut säädökset mukautetaan siten kuin siitä määrätään kyseisessä liitteessä. Näin ollen direktiivin 78/686/ETY 19 b artikla, joka sisältyy liittymisasiakirjan liitteessä I olevaan XI D osaan, on ollut jäsenvaltioiden ja jäsenyyttä hakeneen valtion välisen sopimuksen kohteena. Se ei ole neuvoston säädös, vaan primäärioikeuden määräys, jota ei samaisen asiakirjan 7 artiklan mukaan saa olla väliaikaisesti soveltamatta, muuttaa tai kumota muutoin kuin alkuperäisten sopimusten tar-

kistamista koskevalla menettelyllä, jollei liittymisasiakirjassa toisin määrätä (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat LAISA ja CPC España v. neuvosto, tuomion 12 kohta).

40 Tämä tulkinta on väistämätön varsinkin kun liittymisasiakirjan määräyksissä vahvistetaan liittymisneuvottelujen tulokset, jotka muodostavat kokonaisuuden, jolla pyritään ratkaisemaan vaikeudet, joita liittyminen aiheuttaa joko yhteisölle tai hakijavaltiolle (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat LAISA ja CPC España v. neuvosto, tuomion 15 kohta).

41 Näin ollen esitettyyn kysymykseen on vastattava siten, että direktiivin 78/686/ETY 19 *b* artiklaa on tulkittava siten, että henkilöä, jonka yleislääketieteen tohtorin arvo ei ole itävaltalaisen yliopiston myöntämä, ei voida hyväksyä tuossa jäsenvaltiossa annettavaan hammaslääketieteen erikoistumiskoulutukseen.

Oikeudenkäyntikulut

42 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Itävallan ja Italian hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on ratkaissut Verwaltungsgerichtshofin 25.4.2001 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Hammaslääkärin tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi 25 päivänä heinäkuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 78/686/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyllä asiakirjalla, 19 *b* artiklaa on tulkittava siten, että henkilöä, jonka yleislääketieteen tohtorin arvo ei ole itävaltalaisen yliopiston myöntämä, ei voida hyväksyä tuossa jäsenvaltiossa annettavaan hammaslääketieteen erikoistumiskoulutukseen.

Annettiin Luxemburgissa 5 päivänä marraskuuta 2002.

R. Grass

kirjaaja

C. W. A. Timmermans

neljännen jaoston puheenjohtaja